

FACTORI DE RISC ÎN COMPORTAMENTUL DELICVENT JUVENIL

RISK FACTORS IN JUVENILE DELINQUENT BEHAVIOR

Nicolaescu Penelopa Eliza, doctorand, România

CZU 159.922.763

Summary

This article presents data from the development of the personality of adolescent delinquents researched on a sample of 210 adolescents. Children's delinquency comes from a combination of factors ranging from teen to teen. No single risk factor is enough to explain this. This article presents the socio-demographic and personality factors investigated with the Big five model. As will be seen, specific demographic factors become risk factors for delinquency as well as personality traits such as conscientiousness and agreeability as predictors of juvenile delinquency.

Key words: adolescents, juvenile delinquency, personality, five superfactors.

Rezumat

Acest articol prezintă date din cercetarea privind dezvoltarea personalității adolescenților delincvenți, ce s-a desfășurat pe un eșantion de 210 adolescenți. Delincvența copiilor provine dintr-o combinație de factori care variază de la adolescent la adolescent. Nici un singur factor de risc nu este suficient pentru a explica acest lucru. În acest articol sunt prezentați factorii socio-demografici și cei de personalitate investigați prin modelul celor cinci suprafactori. Așa cum se va vedea, factorii demografici specifici devin factori de risc pentru delincvență, precum și trăsăturile de personalitate precum conștiinciozitatea și agreabilitatea, în calitate de predictori pentru delincvența juvenilă.

Cuvinte cheie: adolescenți, delincvență juvenilă, personalitate, cinci suprafactori

Introducere

Delincvența juvenilă este una dintre mai influente domenii de cercetare în domeniul științelor comportamentale și a devenit un punct central de interes al multor psihologi, sociologi și alți cercetători din științele sociale. Mulți adolescenți se angajează de regulă în comportamente riscante, acest lucru poate implica consumul minor de alcool, copierea la examene, vandalism sau implicare în lupte fizice. Infracțiunile legale minore și încălcarea regulilor sunt normative în timpul adolescenței, dar majoritatea tinerilor nu se angajează în activități infracționale grave și sunt, de fapt, cetățeni responsabili. Pe de altă parte, o minoritate de tineri se angajează în acte infracționale suficient de grave pentru a merita atenția poliției și a sistemului judiciar. Majoritatea acestor tineri nu au comis, totuși, o infracțiune gravă și majoritatea nu continuă să se angajeze în activități criminale. Cu toate acestea, un mic grup de tineri comit infracțiuni grave cu caracter non-violent (de exemplu, furturi auto, trafic de droguri) sau cu violență (de exemplu, agresiune agravată, tâlhării viol, omor). Unii se vor implica numai în aceste acte o singură dată, în timp ce alții vor prezenta un *pattern* infracțional cronic.

Preocuparea principală a acestei lucrări este identificarea factorilor de risc pentru comportamentul delincvent juvenil.

Scopul și metodologia cercetării. Rezultatele acestui studiu vor contribui la înțelegerea evaluării diferențelor individuale în rândul tinerilor, în special a factorilor diferențiatori individuali demografici și ai trăsăturilor de personalitate normale, a trăsăturilor de personalitate patologică și a dereglărilor psihologice care au fost asociate cu rezultate dezadaptative, cum ar fi agresivitatea și comportamentele antisociale.

Scopul acestui studiu este de a examina abordările specifice ale factorilor de risc care au fost folosiți pentru a identifica tinerii antisociale. Abordările de personalitate descriu caracteristicile personale ale tinerilor care sunt considerate relativ stabile în timp/situații și includ abilități de reglementare, cum ar fi cogniția, emoțiile și comportamentele care servesc drept obiective primare ale programelor de intervenție. Prin urmare, înțelegerea factorilor demografici, a factorilor interni individuali care motivează sau stau la baza comportamentelor agresive și antisociale pot ajuta planificarea tratamentului și ajuta infractorii juvenili să-și consolideze capacitatea de a se modela și de a face față acelor factori.

Obiectivele cercetării noastre au fost următoarele: 1. Cercetarea unor particularități de personalitate și manifestări caracterologice ale adolescenților participanți la studiu. 2. Cercetarea particularităților demografice ale adolescenților delincvenți/non-delincvenți și anume vârsta, genul, mediul de proveniență, structura familiei de proveniență, nivelul de școlarizare, gravitatea faptelor (tip de delict, recidivă) 3. Investigarea stării clinice a subiecților adolescenți, identificarea factorilor și relațiilor dintre aceștia ce contribuie sau însoțesc comportamentul delincvent/non-delincvent 4. Determinarea profilului pulsional al adolescentului delincvent (factori cu caracter ereditar predispozant) comparativ cu non-delincvenți 5. Studiarea particularităților instrumental-operaționale ale adolescenților delincvenți (inteligența cognitivă, inteligența emoțională, stima de sine, maturitatea emoțională, capacitatea de autoreglare emoțională, strategiile de coping, reactivitate emoțională etc.) în comparație cu adolescenții non-delincvenți. 6. Studiarea relațiilor existente între cele 4 categorii de factori prezumați a fi implicați în delincvența juvenilă (personologici, pulsionali, clinici și instrumental-operaționali).

Fundamentată pe datele studiului teoretic, cercetarea experimentală de constatare a fost realizată în perioada ianuarie 2017 – septembrie 2017. Examinările au avut loc la Institutul de medicină legală Mina Minovici din București, Inspectoratul de Poliție al Municipiului București și Spitalul Clinic al Județului Ilfov. Au fost folosite datele din dosarele de urmărire penală, anchetele sociale, foile matricole, observațiile privind mediul de apartenență (familie, rude,

școală, administrația locală), interviul, datele din dosarele comisiilor de expertiză medico-legală psihiatrică din București și Județul Ilfov, examinările psihologice realizate de comisiile de expertiză.

Datele interpretate au fost structurate în funcție de următoarele dimensiuni investigate: 1. datele biografice (vârsta, genul, mediul de proveniență, nivelul de educație); 2. statutul judiciar (tipul infracțiunii, vârsta primei abateri, recidiva); 3. structura familiei; antecedentele școlare; 4. particularitățile psihologice ce au rezultat în urma examinărilor și testelor aplicate. Fiecărui participant i s-au aplicat testele psihologice prezentate. Examinările au fost realizate cu prilejul expertizelor medico-legale psihiatrice pentru minori, pentru grupul de adolescenți cu delincvență. Grupul non-delinvent a fost compus din elevi de liceu din București și Județul Ilfov.

Subiecții experimentali. Eșantionul de cercetare a fost constituit din 210 adolescenți. La începutul studiului participanții au vârste cuprinse între 14 și 17 ani împliniți la data începerii cercetării, media grupului fiind de 16.15 ani. Dintre acești subiecți 166 (78%) sunt de gen masculin și 44 (21%) de gen feminin. Raportul pe genuri a fost stabilit ținând cont de alte cercetări în domeniu, precum și de rapoartele statistice privind delincvența juvenilă, respectând raportul masculin – feminin (4 la 1) pentru delincvenții juvenili [1, 2]. Eșantionul de cercetare a fost împărțit în 2 subgrupe: prima subgrupă cuprinde participanții născuți în intervalul 1 ianuarie 2001 – 31 decembrie 2002, a doua subgrupă cuprinde participanții născuți în intervalul 1 ianuarie 1999 - 31 decembrie 2000. Participanții au fost repartizați în două categorii conform criteriului delincvență. Participanții din grupul delinvent (GD) prezentau un comportament delinvent probat, fiind cercetați pentru infracțiuni cum sunt furtul, tâlhăria, violul sau omorul. Din studiu au fost excluse cazurile în care exista un diagnostic psihiatric stabilit anterior săvârșirii faptei sau existența altor patologii conexe (cum ar fi retardul psihic sau alte afecțiuni neurologice severe).

Delincvența în familia de proveniență. Dintre cei 102 adolescenți delinvenți, 48 prezintă delincvență în familia de bază, iar 54 nu. În ceea ce privește adolescenții non-delinvenți, 11 au antecedente de delincvență în familie, iar 97 nu. Conform acestor date putem afirma că mediul delinvent în familia de bază este un factor de predicție pentru comportamentul delinvent al adolescenților.

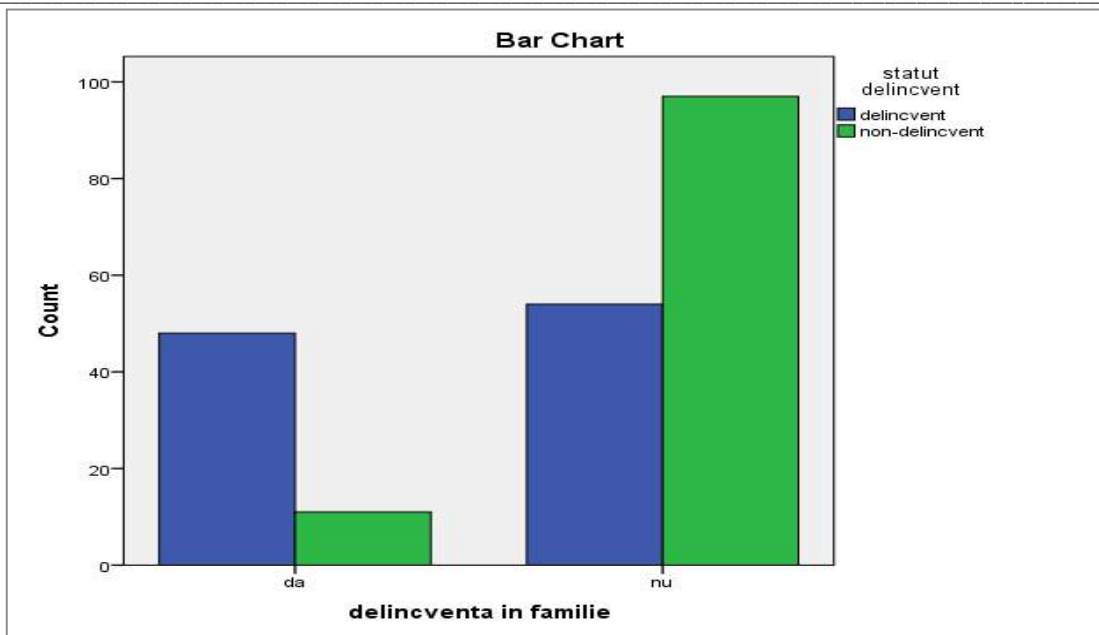

Fig. 1. Infraționalitatea în familia de proveniență în funcție de statutul delincvent

Recidiva și vârsta primei abateri. Dintre cei 102 adolescenți delincvenți, 20 sunt recidiviști. Vârsta medie participanților la studiu a fost de 15.98 ani, vârsta medie a celor aflați la prima infracțiune este 15.94. Vârsta medie pentru prima infracțiune din recidivă este de 13.10 ani. Astfel vârsta primei infracțiuni este de 14.52 ani. Observăm din aceste cifre că recidiva are loc relativ repede după prima infracțiune, fapt care ar trebui să intensifice intervențiile psiho-sociale imediat după prima faptă. Presupunem că primele fapte infracționale au loc mai devreme, dar făptașii sunt, în general, neprinși.

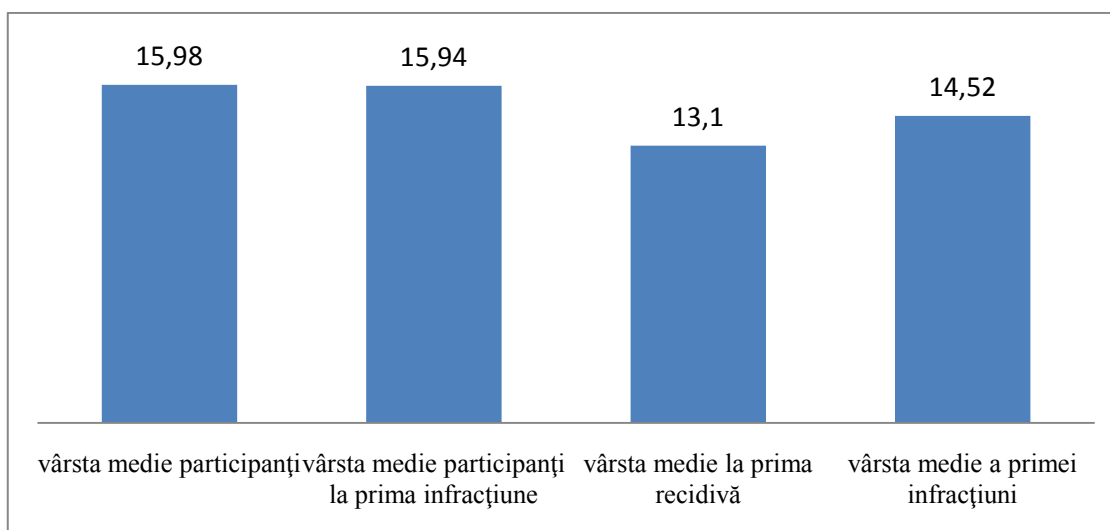

Fig. 2. Vârsta medie pentru prima infracțiune/recidivă

Tipul infracțiunii. Adolescenții delincvenți s-au făcut vinovați de următoarele infracțiuni: furt (70%), tâlhărie 23%, viol 7% și omor 3%. La o vârstă fragedă, tinerii nu sunt capabili să comită infracțiuni grave ceva, dar infracțiunile de scurtă durată le dau fiorul pe care îl caută. Comportamentul delincvent începe, practic, cu o rătăcire și tendințele lor infracționale cresc mai ales dacă scăpă neprinși. Ei fură de la persoanele încrezătoare sau de la cei în stare de ebrietate. Multe persoane nu raportează astfel de incidente, deoarece lucrul care este furat nu merită prea multă atenție. Din moment ce nu este raportat, nimeni nu căuta făptașul, așa că tânărul scapă neprins și capătă încredere în sine și repetă faptele, care devin din ce în mai serioase. În momentul în care prejudicial este suficient de mare pentru a fi reclamat, făptașul intră în atenția legii.

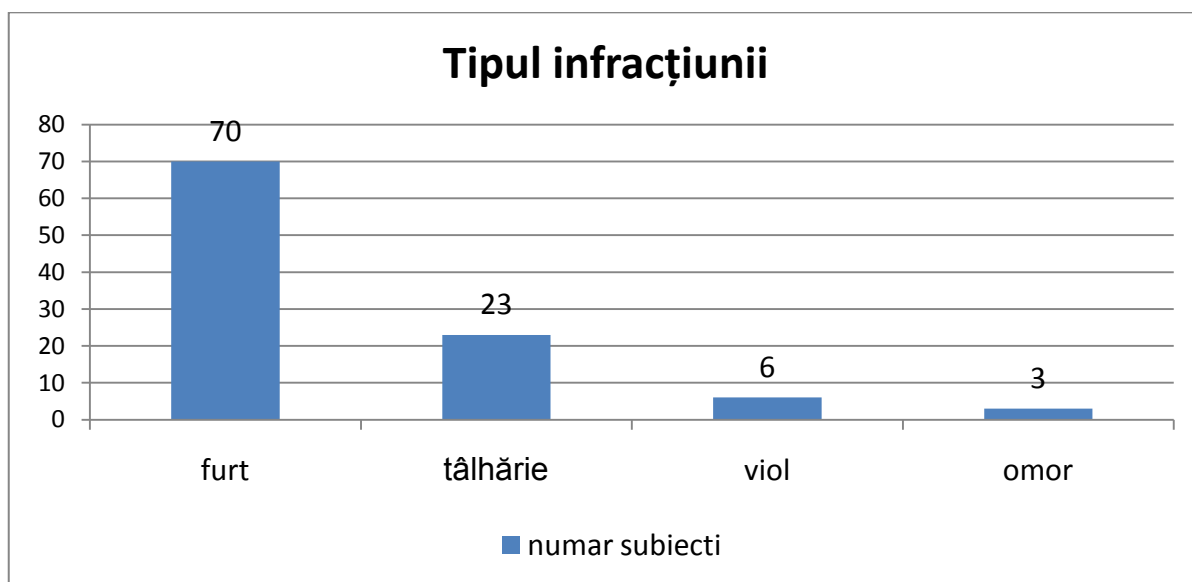

Fig. 3. Distribuția pe tipuri de infracțiune

Identificarea acțiunilor criminale ca *grave și violente* este uneori complicată. Jurisdicțiile pot diferi în modul în care sunt privite acțiunile individuale. De exemplu, fumatul de către copii este tratat ca un act criminal grav în Singapore, dar tratat ca o infracțiune minoră în alte zone. În mod similar, o confruntare fizică între doi tineri la școală poate fi tratată ca o activitate criminală gravă în unele jurisdicții, dar considerată ca fiind doar o chestiune disciplinară pe care școala trebuie să o trateze printre altele. Cu toate acestea, actele criminale non-violente care implică, de exemplu, furtul de mașini, traficul de droguri și furtul sunt recunoscute în majoritatea jurisdicțiilor ca fiind grave. În mod similar, acțiunile violente, cum ar fi omuciderea, asaltul agravat, violul și jafurile, sunt aproape întotdeauna tratate ca crime violente grave.

Unele ambiguități sunt, de asemenea, asociate cu identificarea activității criminale ca fiind cronică și gravă. Nu există reguli ferme privind numărul sau durata acțiunilor criminale care definesc un comportament cu caracter cronic. În general, totuși, suntem preocupați de tinerii care s-au angajat în acțiuni antisociale repetate într-o perioadă de timp.

Nivelul de școlarizare. Variabila nivel de școlarizare a avut 3 dimensiuni – analfabetism absolut și funcțional, abandon școlar, clasa IX, clasa X, clasa XI, clasa XII. De asemenea a fost calculat și numărul de clase absolvite de fiecare subiect în parte. Dintre cei 102 participanți cu delincvență 19 sunt analfabeți (18%), 62 (61%) au abandonat școala în diferite etape, 13 (13%) sunt clasa a IX, 6 clasa a X-a, 2 clasa a XI-a, niciun participant în clasa a XII-a. Dintre cei 108 participanți non-delinvenți, elevi de liceu, 29 sunt clasa a IX-a, 45 în clasa a X-a, 20 în clasa a XI-a și 14 în clasa a XII-a. Media claselor absolvite pentru grupul delincvent este de 5.5 (AS 2.708), iar media claselor absolvite pentru grupul non-delinvent este de 9.19 clase (AS .971).

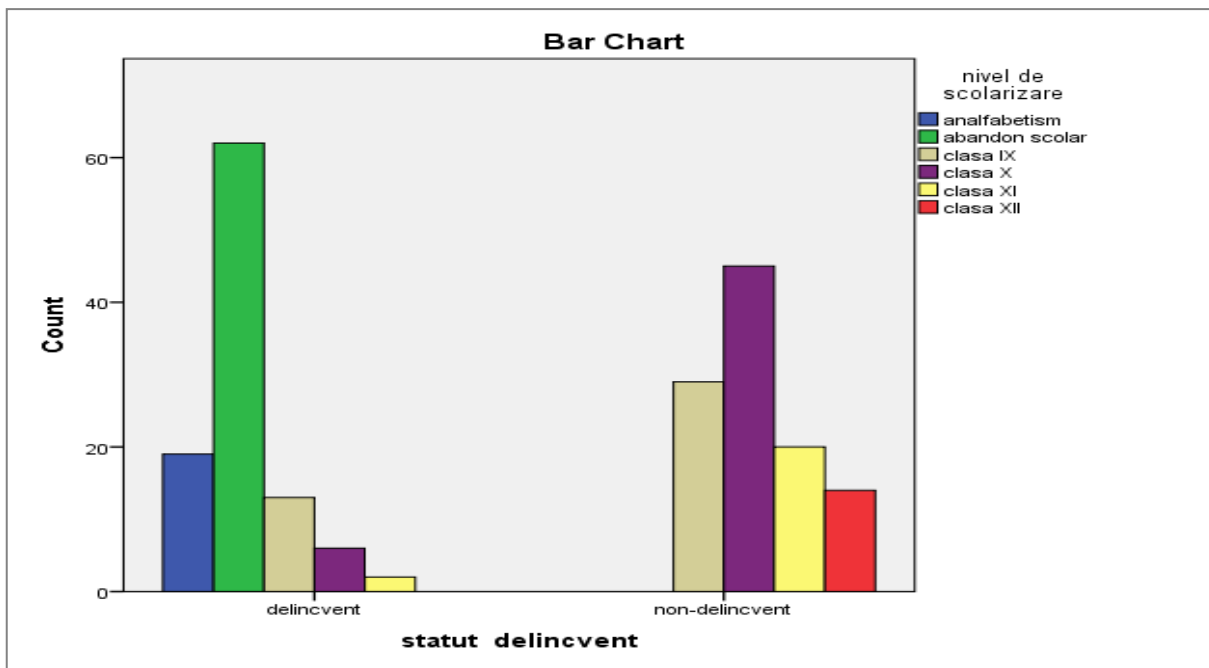

Fig. 4. Distribuția participanților pentru nivelul de școlarizare

Factori de personalitate. Am prezumat că anumiți factori de personalitate pot fi considerați predictorii ai comportamentului delincvent. Diferențe semnificative am înregistrat la factorii *Conștiinciozitate* ($M_{GD}=35.38$, $M_{GnD}=56.39$, $t(208)=-16.683$, $p<.05$) și *Agreeabilitate* ($M_{GD}=35.88$, $M_{GnD}=56.31$, $t=-16.049$, $p<.05$). Observăm că atât pentru *Conștiinciozitate*, cât și pentru *Agreeabilitate* grupul adolescenților delincvenți rezultatele sunt de nivel scăzut, iar grupul non-delinvent a înregistrat rezultate medii.

Constatările noastre se raliază altor cercetări, unele longitudinale [3 p.468-77] și arată că o conștiință scăzută se constituie în factor de risc, sporind vulnerabilitatea față de comportamentul delincvent al tinerilor, în timp ce conștiința înaltă servește drept factor de protecție, sporind rezistența față de comportamentul delincvent. Conștiinciozitatea este asociată persoanelor disciplinate, cu un simț ridicat al datoriei și cu o nevoie puternică de realizare profesională. La polul scăzut se găsesc persoanele flexibile, care tind să amâne sarcinile sau să renunțe ușor dacă întâmpină probleme. *Conștiinciozitatea*, cunoscută și sub numele de constrângere, este tendința de a fi orientat spre scop, descrie capacitatea de a respecta normele și regulile prescrise social, amânarea satisfacerii imediate și controlul impulsurilor. *Conștiinciozitatea* reflectă, de asemenea, caracteristicile de organizare și auto-disciplină și poate indica abilitățile de maturizare ale copilului de a se concentra asupra obiectivelor pe termen lung în pofida impulsurilor imediate legate de autoreglare [4, p. 331–39]. Nivelul de conștiinciozitate este un predictor important pentru tulburarea comportamentului în adolescență atunci când în copilărie sau pubertate persoanele au probleme cu controlul impulsurilor [5, p. 470].

În privința *agreabilității*, aceasta este specifică persoanelor tolerante, înțeleghătoare, ce dau dovada de spirit de echipă. La polul scăzut regăsim persoanele individualiste, mai puțin încrezătoare în ceilalți, cu un spirit competitiv ridicat și centrate pe sarcină în dauna relațiilor umane. *Agreeabilitatea* este o dispoziție interpersonală și denotă tendința persoanei de a fi prosocială, caldă, iertătoare, empatică, directă și comună față de alții și include trăsături precum natura bună, cooperativitatea, încrederea, modestia și tendința de a se îngriji. Nivelurile scăzute de *agreeabilitate* sugerează tendința persoanei de a fi manipulativă, cinică, brutală, necooperantă, suspicioasă [6] delincvență și probleme de comportament [7].

Corelații între statutul delincvent și factorii de personalitate. Există legături semnificative ridicate cu *Conștiinciozitatea* (0.757) și *Agreeabilitatea* (0.744). Apreciem că aceste două trăsături pot fi predictori ai comportamentului delincvent în adolescență.

Delincvența juvenilă este în general înțeleasă ca o perspectivă evolutivă a condițiilor biografice, din punct de vedere social, indicii situaționali și circumstanțele sociale ale apariției criminalității tinerilor sunt în centrul atenției și condițiilor vulnerabilității individuale, adică dispozițiile permise condițiilor biografice sau sociale să inițieze acțiuni infracționale. Creșterea și declinul delincvenței se caracterizează prin două dimensiuni: escaladarea pe termen lung ("debut precoce") și escaladarea pe termen scurt [8] la adolescenții al căror comportament delincvent este episodic sau limitat la perioada adolescenței.

Datele obținute realizează studiul nostru la cercetări realizate în alte țări și identifică o suprapunere a factorilor de risc în delincvența juvenilă. Evoluții teoretice și empirice sunt importante din mai multe puncte de vedere, dar contribuția lor majoră este la identificarea factorilor de risc asociați cu infracțiunile grave. Factorii de risc se referă la caracteristicile tânărului sau circumstanțele asociate acțiunilor sale antisociale. În Tabelul 1 sunt expuși factorii de risc asociați cu infracționalitatea juvenilă gravă. Prezența sau absența acestor factori contribuie la probabilitatea ca tinerii să-și dorească să se angajeze în acte antisociale grave sau să dezvolte un model de activitate infracțională. Factorii de risc sunt împărțiți în factori *proximali*, care au un impact direct asupra acțiunii infracționale și factori *distali* care operează prin factorii proximali [9].

Tabelul 1. Factori de risc în delincvența juvenilă

Factori proximali de risc major	Factori distali de risc major
Atitudini, valori și credințe antisociale Parentalitate disfuncțională Comportament și trăsături de personalitate disfuncționale Școlarizare precară / realizare vocațională inexistentă Grup de egali antisociale Abuz de substanțe Utilizarea precară a timpului liber	Probleme penale/psihiatrice în familia de origine Probleme financiare ale familiei Locuințe necorespunzătoare Medii de cartier sau vecinătăți negative

În Tabelul 2 sunt prezentați factorii de risc pentru delincvența juvenilă în funcție de domeniile de viață ale adolescentului [10].

Tabelul 2. Factori de risc pentru delincvența juvenilă

Factori individuali	Factori ce țin de grupul de egali
<ul style="list-style-type: none">- Comportament antisocial precoce- Factori emoționali precum activarea comportamentală ridicată și inhibarea comportamentală scăzută- Dezvoltare cognitivă slabă- Inteligență scăzută- Hiperactivitate	<ul style="list-style-type: none">- Asocierea cu egali devianți- Respingerea egalilor- Concentrarea pe grupurilor de egali delincvenți
Factori familiali	Factori școlari și comunitari
<ul style="list-style-type: none">- Parentalitate- Maltratarea- Violența în familie- Divorțul- Psihopatologia parentală- Comportamente antisociale familiale- Părinți adolescenți- Structura familiei- Dimensiune mare a familiei	<ul style="list-style-type: none">- Nerespectarea legăturii cu școala- Performanță școlară slabă- Aspirații vocaționale scăzute- Condiții de viață într-o familie săracă- Dezavantajul zonei de vecinătate- Cartiere dezorganizate- Accesul la arme

Deși toți acești factori sunt probabil relevanți pentru evoluția unui model de viață persistent, exprimat în comportament infracțional, ar trebui să se acorde o atenție specială următorilor trei factori atunci când se analizează o tendință infracțională: istoric al tulburărilor de comportament infracțional și/sau agresiv, anumite dispoziții de personalitate și comportament, precum și atitudini și valori antisociale. Persoanele care se angajează permanent în infracțiuni au în general o istorie de tulburări de conduită grave. De fapt, cercetările arată că un istoric al comportamentului antisocial este cel mai bun predictor al activității infracționale viitoare, dar, cu toate acestea, acest lucru nu reprezintă un factor de risc, deoarece nu putem face nimic în legătură cu istoria personală.

Cel de-al doilea factor important se referă la personalitate și la dispozițiile comportamentale. Tinerii care se angajează în infracțiuni grave și cronice prezintă abilități de învățare defectuoase, auto-control slab exprimat în impulsivitate, tendințe de asumare a riscurilor și de un nivel ridicat de emoții agresive. Aceste trăsături sunt frecvente în rândul tuturor tinerilor care se angajează în acțiuni criminale, dar sunt deosebit de pronunțate în cazul celor care prezintă un model de viață persistent care implică acțiuni violente. Unii dintre acești tineri manifestă, de asemenea, un tip de orientare brutală și neemoțională. Aceștia sunt indivizi care nu par a fi capabili să formeze atașamente normale cu alții și care nu au capacitate de empatie. Acest lucru caracterizează unii dintre cei implicați în cele mai grave infracțiuni violente.

Al treilea tip de factor critice include atitudini și valori antisociale. Acest lucru se reflectă în sentimentele negative privind poliția, judecătorii, profesorii sau oricine altcineva în poziții de autoritate. Se reflectă și în modurile disfuncționale de percepție și prelucrare a informațiilor. De exemplu, mulți tineri care se angajează în comportamente violente persistente manifestă tendința de a percepe o intenție ostilă în acțiunile altora chiar și atunci când nu există asemenea intenții.

În interpretarea factorilor de risc și a decelării lor în istoria personală a adolescentului delincvent trebuie să ținem seamă de o serie de precauții. În primul rând, factorii individuali nu funcționează în mod izolat. De exemplu, există adesea o legătură strânsă între părinții săraci și asocierile cu egali antisociale. În al doilea rând, importanța acestor factori poate varia în funcție de vârstă. De exemplu, calitatea părinților este probabil un factor mai important în copilăria târzie decât în timpul adolescenței. În al treilea rând, în timp ce această listă de factori pare să se aplice diferențial pe genuri și culturi, pot exista diferențe între aceste grupuri în ceea ce privește ponderarea factorilor și modul în care acestea afectează tinerii. De exemplu, cercetările sugerează că fetele pot fi mai afectate de un mediu de acasă disfuncțional decât băieții. În cele din urmă, este important să recunoaștem că factorii de rezistență sau de protecție sunt la fel de

importanți ca factorii de risc. Chiar și tinerii care se angajează în infracțiuni grave și care prezintă mulți factori de risc pot de asemenea să posede surse de putere care trebuie recunoscute. Acestea pot fi adesea folosite ca parte a unui program de dezvoltare și reabilitate ce va face obiectul cercetării viitoare.

Bibliografie:

1. Cauffman E. Understanding the Female Offender, în *The Future of Children, Juvenile Justice*, Volume 18, Number 2, Fall, 2008.
2. Grissp T. Adolescent Offenders with Mental Disorders, în *The Future of Children, Juvenile Justice*, Volume 18, Number 2, Fall, 2008.
3. Slagt M., Dubas J. S., Deković M., Haselager G. J. T., and van Aken, M. A. G. Longitudinal Associations Between Delinquent Behaviour of Friends and Delinquent Behaviour of Adolescents: Moderation by Adolescent Personality Traits. *Eur. J. Pers.*, 29: 468–477. doi: 10.1002/per., 2001.
4. Jakobwitz S., Egan V. The dark triad and normal personality traits. *Personality and Individual Differences*. 40: 331–339, 2006.
5. McCrae Robert Conscientiousness in *Encyclopedia of Applied Psychology, Three-Volume Set*. Academic Press. p. 470, 2004.
6. Graziano W.G., Eisenberg N. Agreeableness; A dimension of personality. In R. Hogan, S. Briggs, & J. Johnson, (1997). *Handbook of Personality Psychology*. San Diego, CA: Academic Press, 1997.
7. Costa P. T., McCrae R. R. Revised NEO Personality Inventory (NEO PI-R) and the NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) Professional Manual. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources, 1992.
8. Loeber R., Farrington DP, (Eds.) *Serious and violent juvenile offenders: Risk factors and successful interventions*. Thousand Oaks, CA: Sage, 1998.
9. Hoge RD., Andrewa, DA. *Assessing the youthful offender: Issues and Techniques*. New York: Plenum, 2002.
10. Loeber R., Farrington DP. *Child Delinquents: Development, Intervention, and Service Needs*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc., 2001.